

Olje- og energidepartementet

Hørings svar til forslag om åpning av område etter havenergiloven

Fiskebåt viser til høring vedrørende forslag om åpning av områder etter havenergiloven. Av høringsnotatet fremgår det at Olje- og energidepartementet foreslår å åpne områdene, Sandskallen-Sørøya Nord, Utsira Nord til havbasert vindkraftanlegg. Det bes videre om innspill om hvorvidt Sørlege Nordsjø II bør åpnes som område for havbasert vindkraftanlegg.

Fiskebåt registrerer at det fra Olje- og energidepartementets side legges opp til å etablere vindkraftanlegg i tilknytning til viktige fiskefelt som fiskerne har benyttet gjennom århundrer. Basert på historisk bruk av områdene, er Fiskebåt av den oppfatning at fiskernes rett til å høste i disse områdene innebærer et særskilt vern som må hensyntas når det planlegges annen virksomhet i de samme områdene. Videre vil viktige gyte- og eller områder som er betegnet som særlig sårbare kunne bli negativt påvirket ved etablering av kraftverk i disse havområdene.

Etter Fiskebåt sitt syn vil etablering som går ut over viktige fiskeriinteresser være i strid med lovgivers vilje og de hensyn som ligger bak havenergiloven. For lettere å forstå lovgivers vilje og de fiskerihensyn som skal ivaretas under behandling av vindkraftsøknader og arealmessige prioriteringer, må man se hen til prosessen i forkant av vedtakelsen av loven i Stortinget.

Lovgrunnlag

I forkant av ikrafttreddelsen av havenergiloven var det ingen helhetlig regulering av fornybar energi til havs. I stor grad måtte saksbehandling og eventuelle konsesjoner vurderes ut fra analogier fra petroleumsloven- og eller energiloven. Som et resultat av Stortingets klimaforlik ble følgende bestemt, sitat (vår undertrekning):

”Partene er enige om at det skal lages en nasjonal strategi for kraftproduksjon fra havmøller og andre marine fornybare energikilder. En slik strategi må se på behovet for særskilt forskningsinnsats, vurdere å opprette et eget senter for forskningsdrevet innovasjon på området, utrede nødvendige lovendringer for å kunne utstede konsesjoner, se utplassering av havmøller i sammenheng med elektrifisering av aktivitet på sokkelen og gjennomføre en arealvurdering for utplassering av fremtidige anlegg hvor hensynet til fiskeriene, det marine miljøet og andre næringer ivaretas”.

Som Stortingets klimaforlik klart viser, er det ikke tvilsomt at Stortingets vilje er at hensynet til fiskeriene skal ivaretas ved etablering av havbasert kraftproduksjon.

Det var med bakgrunn i overnevnte klimaforlik at Olje- og energidepartementet vedtok å utrede lovgrunnlaget for fornybar energi til havs. Arbeidet førte til utarbeidelsen av Ot.prp. nr. 107 (2008-2009) om lov om fornybar energiproduksjon til havs (Havenergiloven). Den normale fremgangsmåten ved utarbeidelse av lover, er at det i forkant av utarbeidelse av odelstingsproposisjoner (proposisjon til Stortinget) utarbeides utredninger som blant annet skal belyse hvilke konsekvenser eller hensyn loven skal ivareta. I forbindelse med forarbeidet til ny havenergilov ble det ikke utarbeidet en slik NOU. Det kan derfor hevdes eller være fare for at

havenergiloven er basert på et smalere og mindre detaljert grunnlag enn det som ville vært tilfelle hvis en forutgående utredning, NOU hadde blitt utarbeidet. Ved at departementet i denne saken kuttet ut utredningsprosessen, er det stor fare for at loven i større grad er preget av Olje- og energidepartementets egne tanker og ideer, enn det som ville vært tilfelle hvis uavhengige fagpersoner hadde laget lovens førsteutkast (NOU). Fiskebåt vil hevde at dette er den direkte årsaken til at fiskeriinteressene i forbindelse med utarbeidelse av lovens forarbeider ikke er tilstrekkelig fremhevet og ivaretatt gjennom lovens ordlyd.

For å avbøte på Olje- og energidepartementets manglende utredning og beskrivelse av mulige negative konsekvenser for fiskeriene, ble følgende tilføyd under behandling i Stortingets Energi- og miljøkomite sin behandling av saken til Innst.176 L (2009-2010), Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om fornybar energiproduksjon til havs, sitat (vår understrekning):

” K o m i t e e n peker på at det største konfliktpotensialet sannsynligvis retter seg mot fiskeriinteresser. K o m i t e e n mener at det er avgjørende at en satsing på havenergi lar seg forene med god sameksistens med fiskeriinteressene langs kysten. Etablering av vindkraftproduksjon til havs eller bølgekraftanlegg kan påvirke fisket negativt dersom installasjonene blir plassert i fiskeriområder”.

Overnevnte viser helt klart at Stortinget i forbindelse med behandling av havenergiloven har knesatt prinsippet om at etableringa av vindkraftproduksjon til havs forutsetter god sameksistens med fiskeriene. Etablering av havbasert vindkraft i strid med dette prinsippet vil etter Fiskebåt sitt syn være å gå mot lovgivers klare vilje.

Fiskebåt vil i det følgende komme med våre synspunkter på de aktuelle områdene, og i den grad det er mulig komme med alternative forslag som kan bidra til bedre sameksistens mellom fiskeri og vindkraftutbygging i de aktuelle områdene. Vi vil også synliggjøre noen generelle bekymringer knyttet til endring i trafikkbilde/farleder, søk og redning vil innebære for fiskeri. Videre stiller vi spørsmål ved beslutningsgrunnlaget da vi mener det pr idag ikke er tilstrekkelig forskning på de biologiske konsekvenser vindkraftanlegg til havs kan medføre for fiskens gyte- og oppvekstområder.

Sandskallen- Sørøya Nord

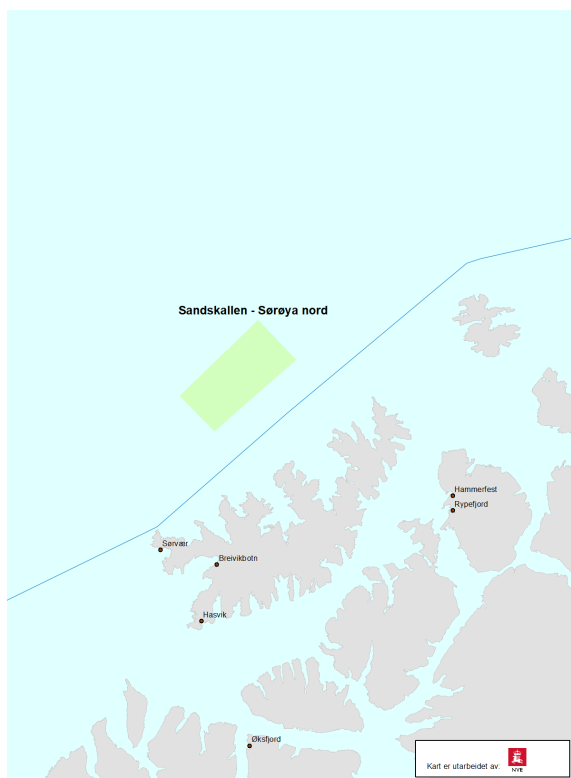
Av høringsnotatet fremgår det at Sandskallen-Sørøya Nord er foreslått avsatt til vindkraftutbygging innenfor følgende definerte punkt:

22⁰ 12 '01" E, 70⁰ 55' 10" N

22⁰ 42 '35" E, 71⁰ 02' 44" N

22⁰ 54 '03" E, 70⁰ 57' 36" N

22⁰ 22 '34" E, 70⁰ 50' 37" N

Området som foreslås avsatt til vindkraftanlegg er på 260 km² og ligger utenfor grunnlinja omlag 14 kilometer fra kysten (Sørøya).

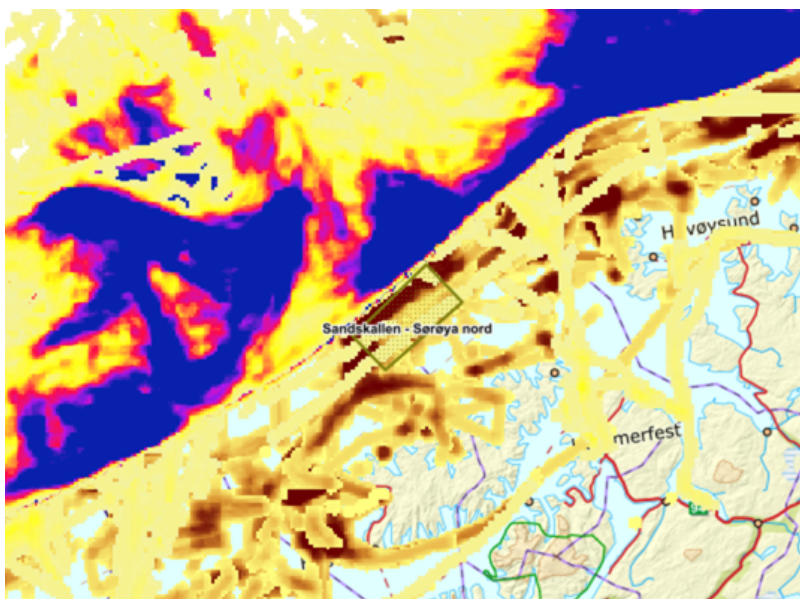
Innenfor det foreslåtte området drives det helårlig fiske etter en rekke fiskearter med redskapstypene trål, not, snurrevad, garn, line- og juksa. Området som foreslås avsatt til vindkraftanlegg berører fangstlokasjonene 04-12 og 04-23.

Av kartet fremgår at avsatte område omfatter fangstlokasjonene 04-12 og 04-23

Av fangstinformasjon innhentet hos Norges Råfisklag, fremgår det at førstehåndsverdien av fisk som tas opp i disse områdene årlig utgjør omlag 200 millioner kroner.

Mesteparten av oppgitte førstehåndsverdi høstes innenfor det avsatte området og det kan derfor legges til grunn at årlige førstehåndsverdier til i underkant av 200 millioner vil bli direkte berørt hvis det skisserte området avsettes til vindkraftanlegg.

Av kartutsnitt fremgår fiskeriaktivitet basert på sporingsinformasjon. Områder angitt med rød farge er områder med stor fiskeriaktivitet. Det er også en kjent sak at fartøy som ikke benytter AIS- og eller annen sporing også fisker innenfor det avsatte området.

En etablering som foreslått vil gå ut over samtlige redskapsgrupper, og anslagsvis føre til at flere hundre fiskefartøy av ulike størrelse fortrenkes fra viktige fiskefelt i det aktuelle området. Verst vil det gå ut over den minste flåten som er lokalt er tilhørende i Vest-Finnmark og som grunnet sin begrensede rekkevidde vil få store problemer med å finne alternative fiskeområder å fangste på.

Området som er avsatt omfatter også fiskefeltet Råsa, Vest-Finnmark sitt viktigste gyte/oppvekstområde og fangstområde for sei. Området er svært produktivt og en viktig fiskeplass for fartøy som fangster på sei i det aktuelle området. En etablering av vindkraftanlegg i dette området vil derfor være katastrofalt for fiskeflåten og medføre at fiskefeltet som historisk har vært benyttet i århundrer, ikke kan nyttiggjøres av flåten fremover. Å ødelegge- og eller båndlegge et slikt rikt og produktivt fiskeområde til bruk for annen aktivitet vil være samfunnsøkonomisk

uansvarlig. Fiskebåt vil presisere at båndlegging av slike produktive områder med vindkraftanlegg ikke vil føre til at seien flytter seg og med dette blir tilgjengelig på andre plasser.

Landindustrien i Vest-Finnmark og nærliggende områder vil naturligvis bli rammet ved at leveringsmønsteret til en stor del av flåten vil bli endret som følge av at de må flytte sin fiskeriaktivitet til andre områder/regioner. Dette vil føre at landindustrien i området får mindre tilgang til fisk, noe som igjen vil få konsekvenser for arbeidsplasser og den øvrige verdiskapningen i regionen. I det aktuelle området som planlegges utbygget med vindkraftanlegg fiskes det som nevnt fisk til en årlig førstehandsverdi på omlag 200 millioner. Hvis man legger til grunn Nofima og Sintef sine ringvirkningsanalyser, ligger det an til et årlig verdiskapningstap for regionen på mellom 0,8 – 1 milliard kroner. Et slikt verdiskapningstap vil derfor ha negativ betydning for detaljhandel og leverandørindustri i regionen.

Med bakgrunn i overnevnte, fraråder Fiskebåt sterkt at det etableres vindkraftanlegg på Sandskallen – Sørøya Nord som planlagt.

Utsira Nord

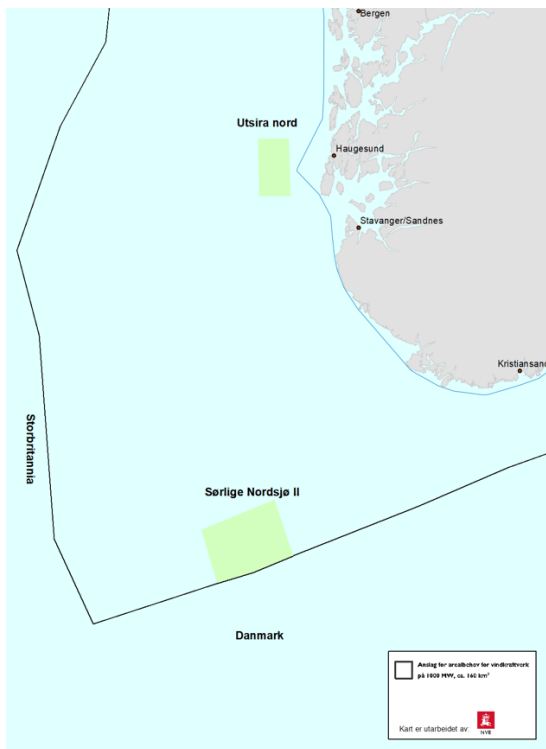
Av høringsnotatet fremgår det at Utsira Nord er foreslått avsatt til vindkraftutbygging innenfor følgende definerte punkt:

4° 16' 09" E, 59° 26' 53" N

4° 40' 25" E, 59° 28' 56" N

4° 24' 27" E, 59° 04' 10" N

4° 48' 44" E, 59° 06' 18" N

Området som er foreslått avsatt til vindkraftanlegg er på 1010 km² og ligger utenfor grunnlinja omlag 22 kilometer fra kysten (Utsira). Av høringsnotatet fremgår det at området kun egner seg til flytende vindkraftanlegg.

En etablering av vindkraftanlegg i dette området vil få konsekvenser for en rekke fiskefartøy, særlig mindre kystfartøy. Havfiskeflåten benytter området til å fiske etter kolmule og hestmakrell. I den vestlige og nordvestlige delen av området driver kystflåten et aktivt trålfiske etter reke og kreps. Videre høstes det tare i området. Fiskeridirektoratet har tidligere spilt inn at et vindkraftanlegg bør flyttes mot nordøst for å redusere konfliktene med fiskeri mest mulig.

Sørlige Nordsjø II

Departementet ber også om innspill på området Sørlige Nordsjø II. Av Området er definert innenfor følgende definerte punkt:

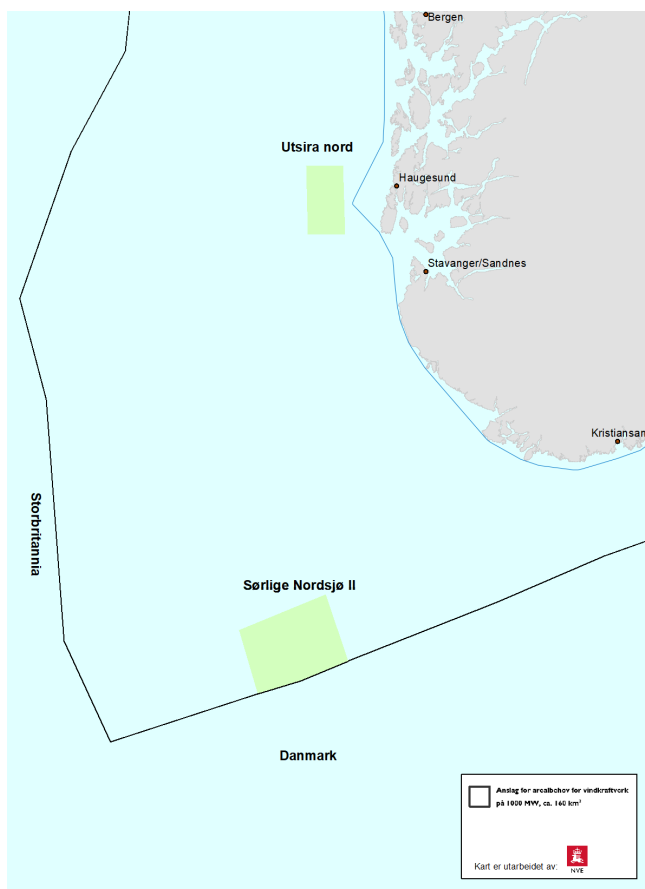
4° 20' 48" E, 56° 49' 24" N

5° 10' 05" E, 57° 05' 36" N

5° 29' 51" E, 56° 44' 17" N

5° 02' 01" E, 56° 35' 30" N

4° 38' 29" E, 56° 29' 02" N

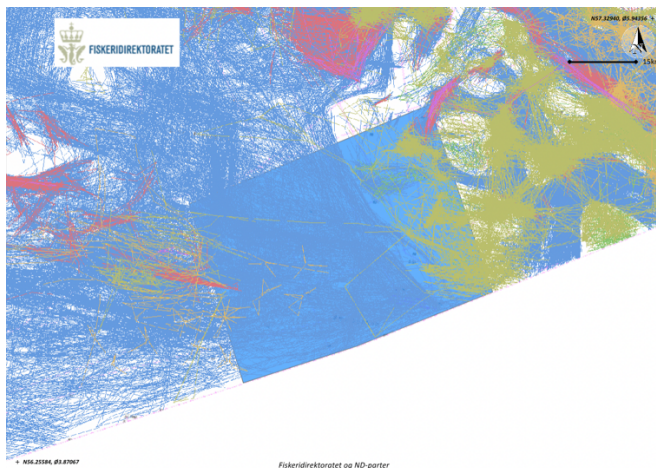

Området som foreslås avsatt til vindkraftanlegg er på 2591 km² og ligger utenfor grunnlinja, omlag 140 kilometer fra kysten.

I dette området fiskes det med snurpenot etter nordsjøsild og hestmakrell, med bunntål fiskes det etter tobis og med autoline og garn fiskes det etter hvit- og flatfisk. I østlige og nordvestlige delen av området er det utstrakt trålvirksomhet. Dette er viktige tobisfelt. I tillegg til norske fiskefartøy, er det også stor aktivitet fra utenlandske fartøy.

Tobisbestanden er svært sårbar da den gyter og lever på et og samme område. Tobis er en nøkkelart for økosystemet i Nordsjøen som mat for annen fisk, sjøpattedyr og sjøfugl. Tobis tilbringer store deler av sin tid nedgravd i sandbunn. Den har sin aktive periode om våren og sommeren. Siden 2010 har forskere, forvaltning og fiskere arbeidet systematisk for å bygge opp tobisbestanden ved å ta bruk områdebasert rådgivning og vekselbruk i fiskeriet. Denne bestanden er meget viktig for den pelagiske trålflåten, nordsjøtrålere og ikke minst for fiskemelfabrikkene i Sør-Norge og fiskefôrindustrien.

Dette kartet viser fangstoperasjoner i Sørlige Nordsjø II perioden 2011 til aug 2019. De blå strekene viser bunntråling, grønne viser garnfiske og lilla viser notfiske.

I det nordøstlige hjørnet og i det nordvestlige området vises trålstreker fra tobisfisket . I tillegg foregår det en del garnfiske i området som ikke vises her.

Området som er foreslått avsatt til vindkraftanlegg vil grunnet sin plassering komme i konflikt med viktige fiskefelt for nøkkelarten tobis. En slik plassering vil være katastrofal for fiskeflåten i området. For å sikre god sameksistens mellom fiskeri og kraftanlegg til havs, må området for å unngå viktige tobisfiskefelt plasseres på en annen måte. Fiskebåt foreslår derfor at områdets utstrekning endres slik kartet nedenfor illustrerer. Fiskebåt sitt alternative forslag avhenger imidlertid av at man undersøker bunnforholdene i området, med hensyn til å undersøke om og i hvilken grad bunnfaste installasjoner vil utgjøre en fare eller risiko for at bunnsedimenter forflyttes og ødelegger de spesielle bunnforhold på omkringliggende tobisfelt. Det vises i denne sammenheng til vår bekymring under punktet, ”Biologiske forhold” nedenfor.

Fiskebåt sitt forslag til Sørliche Nordsjø II

Generelle bemerkninger

Biologiske forhold

Fiskebåt er av den oppfatning at etablering av vindkraftverk til havs ikke er uproblematisk i et biologisk og miljømessig perspektiv. De biologiske konsekvensene av vindkraftverk til havs er lite undersøkt og dårlig forstått, og det er viktig å få en helhetlig forståelse av konsekvensene på økosystemet før en begynner med en storstilt utbygging. Det er en rekke forhold som gir grunn til bekymring og som forutsetter forskning i et føre-var perspektiv. Fiskebåt vil i denne sammenheng vise til følgende tema.

Installering av bunnfaste vindturbiner vil virvle opp bunnsedimenter og skape mye støy, Fiskebåt forutsetter at det i byggeperioden tas hensyn til fiskebestanders gyteperioder og fiskerienes sesonger for å redusere påvirkningen av slik forurensing mest mulig.

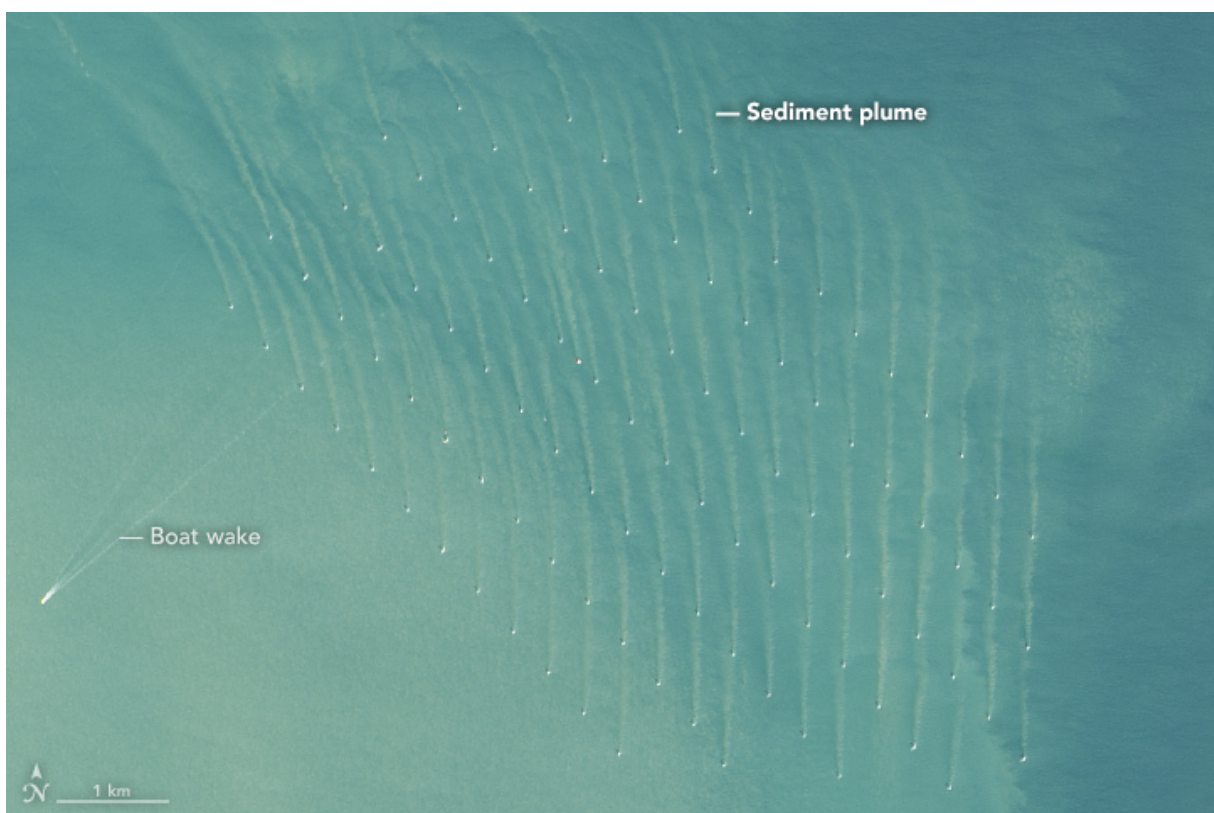
Det er kjent at installasjoner av vindturbiner i havet endrer strømforholdene lokalt, men konsekvensene av slike endringer er mindre kjent. Observasjoner viser at slike endringer kan føre

til oppvirvling av sedimenter rundt vindturbinene. Slike sedimentskyer kan bli flere kilometer lange (bilde fra earthobservatory.nasa.gov) og kan føre til endringer av bunnforholdene langt utenfor vindkraftverket sitt areal. Tobis er en art som er avhengig av rett kornstørrelse på sanden for å kunne overleve nedgravd. For fin kornstørrelse vil føre til at tobisen kveles. Fiskebåt er bekymret for at vindkraftverk i nærheten av viktige tobisfelt kan føre til økt tilførsel av finkornet sediment som kan endre levetidene for tobis.

I tillegg til støy under bygging vil vindturbiner i drift avgi støy til vannmassene rundt. Det er lite undersøkt hvordan slik støy påvirker livet i havet rundt vindkraftverk. Fiskebåt forutsetter at slik forskning foreligger før en eventuell utbygging begynner.

Generelt, mener Fiskebåt at det er store mangler i kunnskapsgrunnlaget og det er et stort behov for mer forskning på økosystemeffekter av vindkraftanlegg til havs. Fiskebåt forventer at all utbygging til havs følger et føre-var perspektiv.

Sedimentskyer som dannes ved vindturbiner i Nordsjøen (kilde: <https://earthobservatory.nasa.gov/images/89063/offshore-wind-farms-make-wakes>)

Miljøavtrykk

Fisk er den mest miljøvennlige kilden til protein som menneskemat. Verdens befolkning er økende, noe som innebærer at behovet for mat også vil øke. I miljømessig perspektiv er det derfor store fordeler med at fisk i større grad benyttes som næringskilde for mennesker. Fisk som protein har et langt lavere klimaavtrykk hvis man sammenligner med andre kilder til protein som menneskemat. Til sammenligning ligger utslipp av CO₂-ekvivalenter pr kilo protein for fisk på mellom 0,5 til 1,3 for henholdsvis makrell og torsk, mens utslipp pr kilo kjøtt ligger fra 2,7 til 30 for henholdsvis kylling og rødt kjøtt (kjøtt fra storfe).

Fiskebåt vil fremheve viktigheten av at man tar vare på viktige gyte, oppvekst- og fiskeområder når man planlegger etablering av vindkraftanlegg til havs. I motsatt fall vil etablering av

vindkraftanlegg, som i utgangspunktet vil være et godt miljøtiltak, ha motsatt effekt ved at man ødelegger de viktigste områdene hvor naturen produserer og fiskeflåten fangster på den mest miljøvennlige menneskematen (protein). Alternativet vil være at man må øke produksjonen av andre proteinkilder på land (kjøttproduksjon), noe som betydelig vil bidra til økte utslipp av klimaskadelige gasser globalt.

Avslutningsvis er det viktig at fiskeflåten har et stort miljøfokus, og i denne sammenheng fortløpende tar i bruk teknologi for å få ned utslippene av miljøskadelige gasser. Det vil derfor være svært beklagelig hvis etablering av andre næringer i våre havområder, fortrenger fiskeflåten fra viktige fiskefelt, og- eller vanskeliggjør fangstoperasjonen, eller gjør at fiskeflåten til erstatning for gode fiskefelt må finne andre mindre tilgjengelig eller dårligere fiskeområder. Dette vil medføre at utøvelsen av fisket tar lengre tid og blir mer ressurskrevende, med den følge at utslippene av CO2 og NOX øker. En slik situasjon er ikke ønskelig fra næringens side, og det vil være synd hvis statens politikk på energiområdet, spenner ben under det arbeid som har vært gjort i fiskeflåten for å få ned utslipp av klimaskadelige miljøgasser.

Økt skipstrafikk gjennom viktige fiskeområder

Fiskeflåten er avhengig av et stort areal når det utøves fiske, spesielt ved bruk av redskap som not eller trål. Ved etablering og planlegging av vindkraftanlegg til havs, er det derfor viktig at dette hensynet ivaretas når den endelige beslutningen om plassering av vindkraftanlegg besluttes. Det er også viktig å se hen til øvrig skipstrafikk og farleder. Det vil være svært uheldig hvis etablering av vindkraftanlegg medfører at øvrig skipstrafikk får endret sine farleder gjennom områder med stor fiskeriaktivitet. En slik økt skipstrafikk gjennom områder med stor fiskeriaktivitet vil medføre økt risiko for sammenstøt med fiskefartøy eller redskaper, noe som i ytterste konsekvens vil kunne føre til tap av verdier og menneskeliv.

Søk og redning

Fiskebåt stiller spørsmålstegn ved om alle forhold knyttet til søk og redning er tilstrekkelig hensyntatt ved etablering av store vindkraftverk til havs. Ved havari i form av motorstans eller brann vil det være stor risiko for at fiskefartøy eller annen skipstrafikk mister fremdrift og av denne grunn drifter inn i kraftverket. Risiko for sammenstøt med kraftverkets installasjoner vil i et slikt tilfelle være svært påregnelig, og vil kunne føre til forlis og tap av verdier og menneskeliv.

Fiskebåt stiller også spørsmålstegn ved hvordan en eventuell evakuering med helikopter skal kunne gjennomføres midt mellom store rotorere i et vindkraftverk til havs.

Vennlig hilsen

FISKEBÅT

Audun Maråk

Espen Jacobsen

Brevet er godkjent elektronisk og sendes uten underskrift.

Kopi: Nærings- og fiskeridepartementet

Klima- og miljødepartementet

Norges Fiskarlag

Fiskeridirektoratet